

Рекомендовано до використання засіданням вченої ради інституту спеціальної педагогіки та психології ім. М. Ярмаченка НАПН України від 24 лютого 2021 р.

Укладачі: **Л.І. Бондаревська**, корекційний педагог ДОМРЦ,
вчитель-дефектолог вищої категорії, вчитель-методист;
О.Р. Манделіна, корекційний педагог ДОМРЦ,
вчитель-дефектолог вищої категорії, вчитель-методист;
А.П. Робота, корекційний педагог ДОМРЦ,
вчитель-дефектолог вищої категорії, вчитель-методист.

Рецензенти: **О.О. Базилевська**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної, спеціальної педагогіки, реабілітації та інклюзивної освіти КЗВО «Дніпропетровська академія неперервної освіти» ДОР»;
С.І. Васильковська, директор ДОМРЦ, вчитель-дефектолог вищої категорії, вчитель-методист.

Практика спілкування з батьками дітей з порушеннями слуху, що навчаються в загальноосвітніх дошкільних закладах та фахівцями таких закладів окреслила ряд питань стосовно реабілітації та виховання дітей з кохлеарними імплантатами в зазначених установах. Зважаючи на те, що кількість дітей з кохлеарними імплантатами з року в рік зростає, проблема взаємодії батьків, сурдопедагогів та працівників загальноосвітніх дошкільних закладів ставатиме все більш актуальною. В посібнику висвітлюються деякі специфічні питання корекції дітей з кохлеарними імплантатами і будемо вдячні, якщо поради будуть корисні для працівників дитячих дошкільних закладів та батьків.

Зміст

Вступ

Слух-це важливо

Коротко про кохлеарну імплантацію

Етапи реабілітації дітей після кохлеарної імплантації

Робота над розвитком слуху

Особливості психофізичного розвитку дітей з порушеннями слуху

Роль гри в розвитку дітей з порушеннями слуху

Використання музики для розвитку слухового сприймання

Правила спілкування з дитиною, яка має порушення слуху

Сурдологічна і неврологічна допомога дітям з КІ

Технічний супровід дітей з КІ

Рекомендації для батьків

Висновки

Література

Вступ

У вашій групі з'явилась дитина з кохлеарним імплантом. Як до цього ставитись? Давайте взагалі поговоримо про слухове сприйняття таких дітей, про характеристику пристрою, про особливості ре(абілітації) дітей з кохлеарними імплантами.

Ще зовсім недавно багато сурдопедагогів скептично ставились до операції з кохлеарної імплантації, у тому числі і я, але дійсність внесла свої корективи. Кохлеарна імплантація стає все більш розповсюдженим засобом допомоги дітям з порушеннями слуху. Вона відкриває багатьом дітям перспективу повернення в русло звичного природного розвитку, повноцінного спілкування з іншими людьми. Але сама операція і можливість чути – це лише перший крок в процесі реабілітації дитини з тяжкими порушеннями слуху. Результативність цього процесу в великій мірі залежить від злагодженої, довготривалої роботи сім'ї, медичних працівників, педагогів. Якщо спочатку головна роль в цій роботі належить медичним працівникам, то вже на першому післяопераційному етапі, що визначає весь подальший розвиток дитини, самим важливим для неї стає сімейне виховання. Разом з тим, батькам дитини що раніше не чула, дуже важко самим перелаштуватись і розпочати разом з дитиною використовувати нові можливості, тобто поводитись природно, як з дитиною, що чує. Тому дуже важлива роль сурдопедагога, який бере на себе нові професійні задачі – навчити дитину, що чує, зрозуміти і запам'ятати що вона чує. Зазвичай, для успішного розвитку, дитина повинна постійно знаходитись у мовному середовищі. Як правило, батьки таких дітей наполягають на інклюзивному навчанні в загальноосвітніх закладах навіть якщо за своїм розвитком дитина не може бути повністю інтегрованою в дитячу спільноту. Прогнозоване збільшення кількості дітей з кохлеарними імплантатами ставить нові задачі і перед працівниками загальноосвітніх закладів.

Слух – це важливо

Перш за все яке ж значення має слух . Слух – одне з найбільш вагомих надбань розвитку фізіології людини. Слуховий аналізатор є одним з найінформативніших щодо навколишнього світу. Тому зниження слухової функції, не говорячи про її втрату, значно погіршує якість життя, порушуючи становище людини в суспільстві, обмежує її у виборі фаху, а нерідко призводить до виключення із соціуму. Захворювання, які призводять до зниження чи втрати слуху, є однією із найсерйозніших медичних та соціальних проблем. На сьогодні існує негативна тенденція зростання захворюваності населення цими хворобами. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), в економічно розвинутих країнах світу, в тому числі США і країнах Західної Європи, 7-9% населення страждає на зниження слуху, в тому числі на глухоту - від 0,1 до 0,4% новонароджених дітей, та близько 1% дорослих. До 2020 року кількість людей з порушенням слуху, за тими ж даними ВООЗ, збільшиться більш ніж на 20%.

Існує Міжнародна класифікація порушень слуху

Класифікація ступеню втрати слуху залежить від слухового порогу чутливості людського вуха:

- нормальний слух – від 10 до 15 дБ;
- мінімальна втрата слуху – від 16 до 25 дБ;
- середня втрата слуху (Iст. туг.) – від 26 до 40 дБ;
- помірна втрата слуху (IIст. туг.) – від 41 до 55 дБ;
- помірно тяжка втрата слуху (IIIст. туг.) – від 56 до 70 дБ
- тяжка втрата слуху (IVст. туг.) – від 71 до 90 дБ
- глибока втрата слуху – більше 90 дБ

Діти з незначною втратою слуху можуть навчатись в загальноосвітніх навчальних закладах за умови якісного слухопротезування, кропіткої повсякденної роботи батьків з розвитку мовлення та індивідуального підходу педагогів до процесу навчання і виховання.

Відомі випадки успішного навчання у загальноосвітніх закладах і дітей зі значною втратою слуху. Це можливо за умов раннього слухопротезування, своєчасної педагогічної корекції та повсякденної багатопланової роботи батьків з розвитку у дитини мовлення, мислення, слухового сприймання. Але у всіх випадках роль батьків у ефективності процесу реабілітації дитини з порушеннями слуху безперечна.

Реабілітація дітей з глибоким ступенем приглухуватості і глухотою є складною проблемою через відсутність дієвих методів лікування та низької ефективності від використання звичайних слухових апаратів у значної частини таких пацієнтів. Наразі, в якості одного з найбільш перспективних напрямків реабілітації людей з порушеннями слуху і перш за все дітей з великими втратами слуху, та їх інтеграції в середовище чуючих, можна розглядати *кохлеарну імплантацію*.

Коротко про кохлеарну імплантацію

Кохлеарна імплантація – це операція, в процесі якої у внутрішнє вухо пацієнта вводиться система електродів, що забезпечують сприйняття звукової інформації за допомогою електричної стимуляції збережених волокон слухового нерва. Кохлеарна імплантація є різновидом слухопротезування, проте, на відміну від звичайного слухового апарата, який підсилює акустичні сигнали, кохлеарний імплант перетворює їх в електричні імпульси, що стимулюють слуховий нерв. Використання кохлеарного імпланта засноване на тому, що при сенсоневральній приглухуватості найбільш часто уражені рецептори равлика (волоскові клітини), в той час як волокна слухового нерва довгий час залишаються збереженими, але при несвоєчасному слухопротезуванні (відсутності звукової стимуляції) починають відмирати. Пошкоджені волоскові клітини равлика не можуть забезпечити перетворення акустичного сигналу в електричні імпульси, необхідні для виникнення слухових відчуттів. Цю функцію й виконує кохлеарний імплант.